

KIRKPINAR GÜREŞLERİ

Tertip Komitesi

Sayı : 1

Kirkpınar Güreşleri

Kaide ve İncelikleri

(9 - 10 - 11 - Haziran)

1 9 5 0

İl Basımevi - Edirne

Bu broşürün hazırlanmasında bilgi ve yazılarından faydalandığımız Kırklaeli eski Millet Vekili Şevket Ödül ile Avukat Nejat Köknara teşekkürü bir borç biliriz.

Kırkpınar Komitesi

Giriş

Güreş türklerin en eski sporlarından biridir. Yağlı güreş asırlardan beri türklerin spor tahtını işgal etmiştir. Düğünlerde merasimlerde kendine güvenen gençler ayaklarına kışpetlerini geçirirler davul zurna sesleri arasında er meydanına çıkıp denkleyle boy ölçüşürlerdi. Türk çocuklarına daha ana kucağında büyükleri tarafından güreş ve savaş hikayeleri nakledilir ve böylece her Türk erkağı cesur ve kendine güvenen bir kuvvet timsali olarak hayata atılırdı. Bidayette münferit olarak tarihte bir âdet halinde gelişen ve devam eden yağlı güreş Türklerin Rumeliye geçmelerinden sonra bu gün milli hudutlarımız dışında kalan (Kırkpınar) Ahırköyde ciddi ve tertipli bir mahiyet almıştır. Önceleri Kırkpınarda hıdırilyaz (Hıdırellez) gününden başlayıp üç gün devam eden bu güreşlerin ehemiyetini bu gün daha iyi anlıyoruz Eski âdet ve ananelerile son yıllarda yeniden ve daha düzenli bir şekilde yaşatılmak istenilen tarihî kırkpınar güreşleri alafıranga güreşe anahk etmektedir. dünya sporu karşısında memleketimizin itibarını arttıran ve Türklerin cihana eski kudret ve heybetile tanıtılmasına sebep olan alafıranga güreşin ilk imtihan yeri kırkpınardır. Dünkü ve bugünkü dünya şampiyonlarımızın çoğu kırkpınarda yetiştiler. Bugün Yunan toprakları içinde kalan ve asırlarca türk pehlivanlarının naralarile inleyen Kırkpınar o dizboyu çimenlerle devâsa ağaçlarla vazifesini 30 yıldır Edirnenin Sarayıçine bıraktı. Her yıl memleketin dört bucağından gelen koç yigitler burada birbirleriyle kırasıya tutuşurlar, kazananlar aldıkları manevî mükâfatın hazzı ile ve mağlup olanlar da gelecek kırkpınarın ümidi ve şevkile Edirnedan ayrılırlar.

Biz bu ufak broşörümüzde kırkpınarın ve yağlı güreşlerin tam bir yetki ile tarihçesinden ve inceliklerinden bahsedecek değiliz. Bunu bu branşın salâhiyetli kalemlerine bırakıyoruz. Gayemiz sadece kırkpınar hakkında meraklılara kısaca bilgi vermek ve yağlı güreşlerin mektebi olan sarayıçi güreşlerinin daha iyi ve düzenli şekilde inkişafına hizmet için bazı temennilerde bulunmaktır. Bu bakımdan meraklı okuyucularımızın tenkit ve temennilerini müsamaha ve teşekkürle karşılıyoruz.

Yağlı güreşlerin kaide ve incelikleri

Yağlı güreş bizde vakıa asırlardandırı bir gelenek halinde devam edegelmektedir. Fakat itiraf etmek lâzımdırki bu güreşin kendisine mahsus olan özelliklerini önceden tesbit ile birçok anlaşılamazlıkları önlemek maalesef son yıllarda hatıra gelmiştir. Bundan tahminen 8 — 10 yıl kadar önce İstanbulda yağlı güreşlerden anlıyan ve yağlı güreş yapan ünlü hakem ve pehlivanlar arasında yaptıkları kongremsi bir toplantı ile bu güreşin esaslarını ineliyerek tesbit etmişlerdir. Bu gün elimizde yağlı güreşlere dair muteber ve matbu bir eser bulunmuyorsa da er meydanı kırkpınarı her yıl idare eden mütehassıs güreşçi ve hakemlerin o zaman hazırladıkları bu esaslara riayet etmesile kısmen olsun halledilmiş olur. Yağlı güreşlerde riayet mecburi olan bu kaideleri ve incelikleri bir çok pehlivanlarımızın ve güreşseverlerimizin bilmediklerini sandığımız için biz burada bu busustaki bilgilerimizi okuyucularımıza arzedeceğiz.

Bilindiğı üzere kırkpınar yağlı Türk güreşi müsabakaları 5 koteğori üzerinden yapılır.

1. Baş 2. Başaltı 3. Büyükorta 4. Küçük orta 5. Deste (yani ayak) Eğer güreşecek olan pehlivanlar çok olur veya azlık sebebiyle bu tertipler denkleşmezlerse hakemler tertipleri birkaç boya ayırabilirler, Netekim geçen yıllarda olduğu gibi bu senede kırkpınarda küçük orta ile desteye çok miktarda güreşçi katıldığından küçük orta iki ve destede üç boya ayrılmıştır.

Bir pehlivanın bu tertiplerden hangisine dahil edileceğini hakem hey'eti tayin eder. Hakemler pehlivanları sınıflara ayırırlarken o pehlivanların yukarı tertibe girip tecrübeli pehlivanlara ekmeçlik olmalarını yahutta küçük sınıflara girerek oralara hakim olup menfaat sağlamalarını (Kışpet ve ödül almak gayesile) takdir ederler. Hakemlerin muavafakatı ve takdiri ile bir yukarı sınıfa geçmek ve orada güreş tutmak isteyen güreşçi eğer girdiğı sınıfta muvafak olursa artık bir daha aşağı sınıfa girip güreşemez.

Böylece sınıfları ayrılmış ve tesbit edilmiş olan pehlivanlar meydana çıkarılarak eşleştirirler. Bu eşleştirme işi de gelişigüzel olmaz. ya kur'a ile yahutta hakemlerin ittifakı üzerine yapılır. fakat ne olursa olsun hasmını 3 yıl içinde üst üste yenmiş olan bir pehlivanın o peh-

livanla eşleştirilmemesine dikkat edilir. Yağlı güreşlerde ve bilhassa Kırkpınar da güreşler (kiran kırına) dır. yenilen tasfiye olur. ve yenenler eşleşip tutuşurlar. Malum olduğu üzere yağlı güreşler ya pırpıt yahutta kispet giyerek yapılır. Kırkpınar ananevi bir müsabaka mahiyetini haiz olduğu için orada kispetle güreşmek şarttır. güreş alanında ayrıca çimli yahut üzerine yelkenbezi gerilmiş yumuşak topraklı bir yer olması da lâzımdır. Biz güreşlere nasıl başlanıldığını, cazgırın, meydancının vazifelerini peşrevin nasıl yapıldığını anlatacak değiliz maksadımız daha ziyade yağlı güreşlerde herkesçe bilinmeyen incelikleri teberüz ettirmektir.

Yenişme nasıl olur. ?

Yenişmede esas sırtın yere gelmesidir. açık düşmek veya ayağın yerden kesilmesi dahi bazı şartlar altında yeniklik olur.

A - açık düşmek : ayakta iken açık düşen bir pehlivanın yenik sayılması için her iki dirseğinin yahut bir dirseği ile bir elinin yere değmesile göbeğinin havaya açılması lazımdır. Yere düşüldüğü zaman dirsekler yere değmeyip her iki el ayası yere değse dahi yeniklik olmaz. Bunu birçok pehlivanlarımız bilmedikleri için hakem kararına daima itiraz etmektedirler.

B — Açık düşen pehlivanın kalçasının behemahal yere gelmesi ve en az yarısının havaya bakması lâzımdır. Her iki dirseğin veya bir dirsekle bir elin yere değmesile göbek tabiatile açılır ve yenik düşülür. Dirsekler değmeyipte her iki elin yere değmesi halinde yenik sayılmaz.

G — Kalçanın yere gelmesile yapılan dönüşlerde göbek havaya açılabilir yeniklik olmaz. ancak kâdede kalçanın yere gelmesi şart değildir. havada dönüş dahi yenik sayılır.

D — Sarmada çoban kasnağına, bacak bağı oyununa tutulan pehlivanın hernekadar dirsekleri yere değerek göbek açılabilir da bu oyun tamamlanmadığı için yenik sayılmaz. oyunu alan pehlivan sarmayı boşaltıp hasmını ileri itmesile yeniklik tamam olur.

E — Ayakların yerden kesilmesi suretle vaki yenişmeler yalnız baş ve baş altında sayılır. Öteki sınıflarda sayılmaz. Hasımın ayaklarını yerden kesen pehlivanın en az üç adım atması ve yarım daire kadar çevirmesi şarttır kaldırıp bırakırmak halinde yeniklik olmaz (Geçen sene kırkpınarda başa güreşen pehlivanlardan biri bu usulü bilmediğinden oyunu terk ediyordu)

F — Şark kundesinde, kündeğe gelenin el ve ayakları yerden kesilmiş olabilir bu vaziyette dönüp kösteklemek, iki veya bir paçayı tutabilmek imkânları olduğu için güreş devam eder. yani yenik sayılmaz. Şark kundesinde el ve ayakları kesmekle beraber göğüse kadar kaldırıp üç adım yürüyerek veya yarım daire çevirerek hasmını bırakan pehlivan galip sayılır. fakat göğse kadar o kaldırıp yürüdükten sonra hasmı bırakmayıp yere çarpmak ve üstüne çullanmak halinde güreş tazelenmiş sayılır. yenik ik olmaz.

Gırtlaklama, gerdanlama oyunları ancak ayak öne atılarak yapılırsa hasmın göbeğinin yarısından fazlası açılırsa yeniklik olur. ayak öne atılmadan yapılırsa göbek ne kadar açılırsa açılabilir yenik sayılmaz. Ve bu hareketi yapan pehlivan için ayıp sayılır.

Pes etmek

(Yani yenikliği kabul etmek). Bir pehlivan tuttuğu güreşte sıkışır, müşkül bir duruma düşerse yahut sakatlanacağını anlarsa pes eder fakat bazı pehlivanlar bu sebeplerin değilde kötü niyetlerle ve meselâ sıra bekleyen bir başka arkabaşına yardım için (ekmeklik maksadile) pes edebilir. Bu hakemler tarafından sezilirse o pehlivan ödelden mahrum edilir. ve başka güreşlerde de kendisine şüpheli nazarlarla bakılır.

Beraberlik.

güreş denilince akla mutlaka yenilmek veya yenmek gelir. Böyle olmakla beraber bazan güreşlerde iki pehlivan da hakikaten denktir. saatlarca boğuşurlar birbirlerini yenemezler. Bu takdirde her iki pehlivanın takatı tükenebilir. yahutu yenilecek olanın g ü r e ş t e n kalması gibi bir hal hatıra gelebilir. eğer yapılan üzreş hakem ve seyirciler üzerinde böyle müsbet bir müsbet kanaat hasıl etmişse bu güreşçiler beraber ilân edilir.

Yasak oyunlar :

Yağlı güreşlerde birde yasak olan oyunlar vardır. Bu oyunların yapılmasına hakemler ve meydancılar müsaade etmezler. oyuna derhal müdahale ederek durdururlar Bu yasak oyunları biz kısaca şöyle sıralayabiliriz.

1 — Çift sarmada, çift kapan vurup beklemek.

2 — Hasımın kispetini çıkarmak veya çıkarmağa zorlamak.

3 — Göz, kulak veya buruna parmak sokmak, parmak ısırarak, tırnaklamak, husyelere saldırmak veya sıkmak.

4 — — Kafa vurmak, yumruk veya tokatlamak.

5 — Oturak kundesinde bel kemiğini ve beli dirsekle zorlamak.

6 — Tek sarmada hasmının kolunu arkaya bükerek zaviyesinden fazla kaldırmak veya kaldırmaya uğraşmak.

7 — Boyunduruk çekmek [hasmının elinden paçasını kurtarmak için yapılabilir. Paça kurtulunca hemen başlamak lazımdır.]

8 — Baldır patlatan oyunu ile uğraşmak.

9 — kemane çekmek, gırtlığa sürgü çekmek.

10 | Şeyirciler veya güreşçiler üzerine veya arızalı bir yere hasmını sürmeğe uğraşmak.

11 - Orta kazıkta durmak ve beklemek

12 - Boyundurlukla beraber süve çekmek.

13 - Kurt kapanında çifte kapan vurduktan sonra kollardan tartarak enseyi çift elle zorlamak ve gırtlaktan hırpalamak

14 - Deve yuları yapmağa çalışmak.

15 - Hasmını yenmekten ziyade canını yakmak veya sakatlamak maksadile yapılan bütün oyun ve hareketler.

Hakem kurulu ;

Güreşlere katılan güreşçilerin az veya çoklağına göre 3 veya 5 kişilik olur. Hakemler, yağlı güreşlerin bütün kaide ve inceliklerine vakıf, hatıra ve gönüle bakmıyarak hakka ve hakikate dayanan ve muhitin sevdiği, saydığı kimselerden olur.

Güreşlerin baştan sona kadar idaresi hakem kurulunun elindedir. Hakemler kararlarını ya çoğunlukla yahutta oybirliği ile verirler. Güreşçileri eşleştirmek ve güreşin sonunu belirtmekle kendi irade ve kararlarından başka tesir tanımazlar. Buna mukabil güreşçiler de hakemlerin her türlü kararlarını dinlemeğe mecburdurlar. Bunu yapmayanlar güreşlerden çıkarılırlar ve bir hak iddia edemezler. (x)

× Geçen yılki Kırkpınada hakem kurulunun eşleştirme kararına başa güreşen pehlivanların 4 ü hariç hepsi itiraz ettiklerinden güreşe tabi olarak sokulmadılar.

Eş değiştirme ve hükmen galibiyet ;

Hakemler bir tertip arasında cüsse ve kuvvetçe ötekilerden üstün gördükleri pehlivanları birer çift olarak ayırıp güreştirebilirler. Güreşin uzun sürüp heyecanını kaybetmesi halinde kuralı veya kur'asız eşler değiştirilebilir. Güreşin uzadığı, hız ve heyecanını kaybettiğini anladıkları takdirde hakemler çiftlere en az 15 şer dakikalık bir vakit bırakarak bu müddet içinde üstün ve hamleli güreşeni galip sayarlar. Bu halde de şu hususlara dikkat edilir.

a- Üstün güreştiğini ispat için hamlelerin gösteriş olarak değil yenme için yapılması şarttır. Ciddi bir oyun göstermeyip çalımlı hareketler yapan pehlivanın bu hareketlerle galip sayılmasına imkân yoktur.

b- Kendi kuvvet ve oyunu ile hasmını yere yıkan pehlivan bir iyi püvan alır. Ancak kendiliğinden ve oyun aramak için alta giren pehlivan da fena değil iyi püvan alır.

Meydancı :

Güreş alanında güreşlerin intizamla devamını sağlar. Yasak oyunları yaptırmamağa çalışır. Yapıldığını görürse bozdurur. Gözlerine yağ kaçan güreşçilerin gözlerini siler. Yenme ve yenilme durumlarında hakemlerin gözlüğü vazifesini görür. Güreşin en ince gelişmelerine dikkat eder. Rey sahibi olmaksızın hakemlerin hareket ve kararlarını kolaylaştırır. Yani bir orta hakemi değil de hakem kurulu yardımcısıdır.

Cazgır :

Pehlivanların soyunmalarına yağlanmalarına, eşya ve emanetlerinin muhafazasına memurdur. Yağlanan güreşçileri hakemlerin karşısına getirir. Eşleşen güreşçileri isim ve şöhretleriyle geleneğe uygun olarak şeyircilere takdim eder. Pehlivanların belli başlı hususiyetlerini ve oyunlarını över, selamlar.

Notice :

Şüphesiz yağlı güreşin daha birçok inceliği vardır. (xx) burada belli başlılarına temas ettik. Her yıl olduğu gibi bu yılda Haziran ayı içinde Saray içinin o yepyeni dekoru önünde erkekçe naralarıyla

xx her yıl güreşlere mayıs ayında yapılırken bu sene komitece görülen luzum üzerine Hazirana bırakılmıştır.

boy ölçüşecek olan Türk yiğitlerine şimdiden başarılar dilerken bu ata sporumuzun teşviki hususunda ilgililerce gösterilen bütün kolaylıkları ve yapılan yardımları şükranla karşıladığımızı da belirtmek isteriz.

Her yıl gittikçe büyüyen bir alakaya mazhar olan ve memleket çapında bir mahiyet arzeden Kırkpınar güreşlerinin birazda spor olarak ehemmiyetinden bahsetmek isteriz. Bilindiği gibi kırkpınar yağlı güreşin bir imtihan yeridir. Yağlı güreş artık biz Türklerin dünya önünde ki şeref ve itibarımızın yükselmesine büyük faydaları dokunan serbest ve greke Rumen güreş tarzlarına kaynak olmuştur. Güreşin artık ana spor olarak telakki edilmesi mecburiyeti karşısında yağlı güreşlere ve binnetice kırpınara layik olduğu önemi vermemiz ve onu bir düzen ve disiplin çerçevesinde ihya etmemiz şarttır. İtiraf etmek gerekirken saray içinde her sene yapılan bu güreşler bir panayır hududunu aşmamıştır. Kırkpınarın Trakya; İzmit bölgeleriyle bazı anadolu il ve kasabaları güreşçilerine inhisardan kurtarılacak bütün yurda şamil bir müsabaka mahiyetini arzemesi gerektiği luzuma üzerinde duran komite bu yıldan itibaren bu hususa layik olduğu önemi vermiştir. Kırkpınarı istenilen şekle nasıl sokmalıyız onu nasıl organize etmeliyizki bu verimli neticeyi alalım Biz bu dar sūtualarda bu davayı üç bakımdan incelemeye çalışacağız.

1 - Pehlivanlarımız yönünden :

Kırkpınara katılan pehlivanlarımız bilhassa başpehlivanlarımız eski geleneklerimize olan sadakatlarını gün geçtikçe kaybetmektedirler. Spor ahlakları maalesef değişmek üzeredir. Onlarda hakim olmağa başlayan zihniyet daha ziyade maddidir.

Kıran kırana güreş, o mert zihniyet bu gün yerini ödüle yahut taraf tutmaya terketmek üzeredir,

İkinci bir şık olarak kırkpınarda sporda asla cevaz verilmeyecek bir zihniyetin yer alışıdır. Kırkpınarda pehlivanlar arasında gruplaşmalar olmada ve yağlı güreşte bir nevi rumelilik-anadoluluk rekabeti doğmak tadır. bu hareket güreş ve pehlivanlarımız için hernekadar bir nevi tahrik sebebi ve çalışma hevesini artırma vasıtası olmakta isede umumiyetle doğru değildir. Sporda aslolan centilmenliliktir.

Bu sebeplerden ötürü pehlivanları, önceden alakalı mercilerle tanzim edilen (diğer spor branşlarında olduğu gibi) bir usul ve nizam bağlamak şarttır. Elimizde pehlivanların aykırı hareketlerini önleyici bir mucyyide olmazsa bu huzursuzluk devam edip gidecektir.

2 - Hakemler yönünden :

Geçen senelerdeki kırkpınarları seyredenler pehlivanlarımızdan bir çoğunun hakem kurullarından da şikayetçi olduklarını hatırlıyacaktırdır. Tertip komitesi geçen yıllar cidden güzel ve yerinde bir kararlar kırkpınarda JÜRİ usulünü kabul ve tatbik etmiştir. Güreşi bırakmış ve pehlivanlarımızın emniyetini itimadını bihakkın kazanmış eski güreşçilerimizin (Şu yolcu Gümrüklü Cemal Yavuz Dr. Behçet, İrfan Dergin Şevket Ödül gibi) teşkil ettikleri heyet mümkün mertebe verimli olmuştur. Bu heyetin teşkilindeki mucip sebep şu idi, Hakem heyeti güreşlerde işin içinden çıkamadığı hallerde jüriye danışacak ve ihtilaflar böylece halledilecekti. Bu usul baş ve başaltı hariç diğer kategorilerde tatbik edilebildi. Fakat vaktaki başaltı ve baş musabakalarına başlandı hakem heyetinin de mevcudiyeti ortadan kalktı. Jüri hakem vazifesini gördü. Böyle olunca jüri güreş adap ve erkanına sığmıyan birçok da kararlar aldı. Mesela destelerin birinci ikinci boyları ile küçük ortanın küçük boyunun birkaç tane ikincisi üçüncüsü oldu. Başaltıda iki birinci iki adatte ikinci ilân edildi. Kırkpınar mademki er meydanıdır. Mademki orada güreşlerin kıran kırana olduğu ilân edilmiştir. O halde kaç gün devam ederse etsin güreşlerin mutlaka bir neticesi alınmalı ve derecelerin sahipleride tek olmalıdır. Zira nasıl olsa çiftlerden birisi yenilecek veya pesedecektir. Bu kararlar kırkpınarın tarihine ve annane sine uygun değildir. Kırkpınarı zaman kıfaa etsizliğinden üç gün içine sığdırma mecburiyeti konulmamalıdır. Eğer aslolan zaman ise o zaman kıran kırana tabirini kaldırıp güreşlere başka bir veçhe vermelidir. Pehlivanlar hakkında ızhâr ettiğimiz bir temenniye aynen hakemler içinde serdedeceğiz. Artık yağlı güreşin kaide ve incelikleriyle beraber hakemlerinde vazife ve yetkileri salâhiyetli bir makamca tesbit edilip yürürlüğe konmalıdır. Bu takdirde iş disiplinli olacak pehlivanların ve hakemlerin birbirine karşı keyfi hakları ve iddiaları ortadan kalkacaktır bunun için hakemlerin vazife ve yetkilerini gösterir bir talimatın ihzârına şiddetle ihtiyaç vardır.

Umumi teşkilâtlanma yönünden :

Edirne bugünkü durumu ile kırkpınarı istenilen şekilde teşkilatla-
mağa maalesef müsait değildir. Kırkpınara gelen gelecek yüzlerce peh-
livan ile binlerce meraklı Turisti şehirde barındıracak mikyasta otel ve
onları doyuracak lokanta bu tarihi serhad şehrinin görölmeğe değer
eserlerini tanıtabilecek turistik bir teşkilât ve nihayet asıl güreşlerin
yapılacağı ve binlerce seyirci tarafından rahat rahat seyredebilecek bir
stadyum bugün yoktur. Edirne ve bugüne kadar bu işleri binbir feda-
karlıkla yüklenen komite bu imkanları temin edecek durumda değildir.
Kırkpınarı bu bakımdan istenilen şekil ve mükemmeliyette yapabilmek
için Devletin bu güreşlere maddî ve manevî yardım ve ilgiyi göster-
mesi şarttır. Bu yapılmadıkça kırkpınar bu günkü durumundan ileriye
geçemez.



1950 Kırkpınar Güreşlerinde Pehlivanlara verilecek ödülleri

Baş	
	Lira
1 —	400
2 —	250
3 —	150
4 —	125
5 —	100
6 —	80

Başaltı	
	Lira
1 —	250
2 —	150
3 —	100
4 —	80
5 —	70
6 —	60

Büyük orta	
	Lira
—1	200
—2	100
—3	80
—4	70
—5	60
—6	50

Küçük orta	
İKİ BOY	
	Lira
1 —	150
2 —	80
3 —	70
4 —	60
5 —	50
6 —	40

B	
	Lira
1 —	100
2 —	70
3 —	60
4 —	50
5 —	40
6 —	30

Deste	
ÜÇ BOY	
	Lira
1 —	75
2 —	50
3 —	40
4 —	30
5 —	25
6 —	20

A

B	<u>Lira</u>
1—	75
2—	50
3—	40
4—	30
5—	25
6—	20

C	<u>Lira</u>
1—	75
2—	50
3—	40
4—	30
5—	25
6—	20

Bu Broşür Parasızdır.